

Pöytäkirja

24.1.2023

VN/26268/2022
VN/26268/2022-MMM-18

Vesihuoltolakia valmisteleavan työryhmän 3. kokouksen pöytäkirja

Aika Tiistai 24.1.2023 klo 13:00-15:17.

Paikka Hybridikokous, Mariankatu 9, nh. Tienhaara ja Teams-kokous

Läsnä Työryhmä
 Olli-Matti Verta, maa- ja metsätalousministeriö, työryhmän puheenjohtaja
 Johanna Kallio, maa- ja metsätalousministeriö
 Eija Isomäki, maa- ja metsätalousministeriö
 Elina Nyholm, oikeusministeriö
 Mervi Kuittinen, valtiovarainministeriö
 Jarkko Rapala, sosiaali- ja terveysministeriö
 Riikka Ristinen, työ- ja elinkeinoministeriö
 Helena Tuorila, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
 Antti Saastamoinen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
 Paavo Taipale, Suomen Kuntaliitto, liittyi klo 14:15
 Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto
 Nina Pimiä, Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry
 Anneli Tiainen, Vesilaitosyhdistys
 Osmo Seppälä, Vesilaitosyhdistys
 Jyrki Lammila, Etelä-Savon ELY-keskus
 Maria Åkerman, Etelä-Savon ELY-keskus
 Katriina Keskitalo, ELY-keskus (Kaakkois-Suomi), poistui klo 15

Sihteeristö
 Thomas Aspholm, maa- ja metsätalousministeriö
 Jyrki Laitinen, Suomen ympäristökeskus
 Vuokko Laukka, Suomen ympäristökeskus
 Aki Huttunen, Etelä-Savon ELY-keskus
 Sanna Laakso, Etelä-Savon ELY-keskus

Poissa
 Jari Salila, oikeusministeriö
 Jussi Lammassaari, valtiovarainministeriö
 Antti Parjanne, maa- ja metsätalousministeriö
 Mika Ristimäki, ympäristöministeriö
 Ari Kangas, ympäristöministeriö
 Helena Korpinen, sosiaali- ja terveysministeriö
 Elina Kuusisto, ELY-keskus
 Katri Saukkonen, Huoltovarmuuskeskus
 Vesa Arvonen, Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

1 Kokouksen avaus ja edellisen pöytäkirjan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13:01.

Edellisen kokouksen pöytäkirjaa ei ollut vielä toimitettu, joten tämä käsitellään myöhemmässä kokouksessa.

2 Soveltamisala, määritelmä, toiminta-alueet ja liittämisvelvollisuus – alustus (Johanna Kallio)

Johanna Kallio alusti keskustelua esityksellä käsiteltävistä aiheista. Tarkempaa keskustelua vaativia aiheita ovat muun muassa vesihuoltolain soveltamisala, määritelmät, toiminta-alueet ja liittämisvelvollisuudet. Soveltamisalan osalta esimerkiksi sairaalat voivat olla ongelmallisia. Määritelmien osalta terveydensuojelulaki ja vesihuoltolaki läh-tevät eri lähtökohdista, ja näiden määritelmien yhdistämistä tarkastellaan lainvalmistelutyössä. Toiminta-alueeseen pohjaava määrittely johtaa toisaalta ylisääntelyyn ja toisaalta alisääntelyyn, kun toiminta-alueita hyväksytään tarkoituksettoman pienille laitoksille tai jätetään hyväksymättä suuremmille laitoksille. Tukkulaitosten rooli tulee työryhmän toimeksiannon perusteella arvioida. Toimeksiannon mukaan liittämisvelvollisuutta koskevat poikkeukset tulee poistaa ja lisätä lakiin säännökset toiminta-alueiden päivittämisestä määräajoin. Lisäksi lakiin tulee lisätä säännökset toiminta-alueen supistamisen ja rauettamisen edellytyksistä.

3 Lähetekeskustelu

Työryhmässä keskusteltiin vesihuoltolain soveltamisalan muuttamisen tarpeista. Keskustelussa todettiin, että nykyinen soveltamisala on nähty pääosin toimivaksi. Joissain tapauksissa soveltamisalan määrittely on muodostunut hankalaksi esimerkiksi elintarviketeollisuuden, karjatilojen ja muiden suurten teollisuustoimijoiden osalta. Työryhmässä oltiin yksimielisiä siitä, että sairaalat kuuluvat nykyisellään vesihuoltolain soveltamisalan piiriin. Työryhmässä nostettiin esille vesihuoltolain perustelut, joiden mukaan soveltamisalaa arvioidaan suhteessa siihen, vaa-tiiko yksikön vesihuollon järjestäminen vesihuoltolaitokselta tavanomaista suurempia ponnistuksia.

Työryhmässä keskusteltiin huoltovarmuuskriittisten kohteiden sisällyttämisestä vesihuoltolain soveltamisalaan. Työryhmässä todettiin huoltovarmuuskriittisten toimijoiden määrittely haastavaksi. Määrittelyn lisäksi keskustelussa todettiin, että huoltovarmuuskriittisten kohteiden sääntelyn vaikutukset suhteessa laitosten ja kuntien vastuisiin tulee tarkastella.

Puheenjohtaja totesi työryhmän yleisenä kantana olevan, ettei soveltamisalaan ole sisällynyt suurempia ongelmia, eikä soveltamisalaa ole välttämättä tarvetta lähteä muuttamaan. Huoltovarmuuskriittisten toimijoiden osalta määrittelykysymyksiä tullaan käsittelemään CER-direktiivin toimeenpanon yhteydessä, eikä asiaa ole tässä vaiheessa mahdollista täsmällisesti linjata.

Jatkettiin keskustelua vesihuoltolain määritelmistä. Vesihuoltolaitoksen määritelmän yhdistämistä terveydensuojelulain määritelmään pidettiin useassa puheenvuorossa kannatettavana. Keskustelussa nousi usealta taholta esiin ylisääntelyn ongelma, kun vesihuoltolaisia nykyisin sovelletaan pieniin laitoksiin, joihin sääntelyn ulottaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Keskustelussa todettiin, että kyseinen ongelma johtuu toiminta-alueen ja vesihuoltolaitoksen nykyisestä kytkenästä. Keskustelussa esitettiin myös, että vesihuoltolain valvonnan näkökulmasta vesihuoltolaitoksen koon tulisi olla suurempi kuin terveydensuojelulainsäädännön mukaisessa määritelmässä. Vesihuoltolaitoksen määritelmän ulottaminen pieniin laitoksiin voi sisältää myös riskejä siitä, että pienet laitokset eivät selviä vesihuoltolain mukaisista velvoitteista, eikä näihin tavanomaisella valvonnalla kyetä puuttamaan. Toisaalta vesihuoltolaitoksen määritelmän ulottaminen ainoastaan suurempiin laitoksiin voi aiheuttaa riskin asiakkaan ja myös laitoksen oikeusturvalle. Keskustelussa todettiin, että määritelmämuutosten vaikutukset erityisesti suhteessa laitoksiin ja kuntiin tulee arvioida.

Puheenjohtaja totesi työryhmän kallistuvan vesihuoltolaitoksen yhtenäiseen määrittelyyn terveydensuojelulain kanssa. Kaikkia vesihuoltolaitosten säännöksiä ja velvoitteita ei kuitenkaan tarvitse soveltaa kaikenkokoisiin laitoksiin, ja tätä kautta voidaan pyrkiä puuttamaan aiemmin kuvattuihin ongelmiin.

Työryhmässä käytiin läpi sääntelyn ulottaminen tukkulaitoksiin. Keskustelussa todettiin tukkulaitosten ja vesihuoltolaitosten asiakaskuntien ja tarkoituksen olevan huomattavan erilainen, jonka vuoksi niitä ei tulisi säännellä täysin samalla tavoin. Puheenjohtaja totesi työryhmän olevan yksimielinen siitä, että tukkulaitoksia ja vesihuoltolaitoksia ei voida säännellä täysin samalla tavoin.

Keskusteltiin toiminta-alueiden, järjestämisvelvollisuuden ja liittämisvelvollisuuksien kokonaisuudesta. Keskustelussa todettiin toiminta-alueen olevan yksi tapa toteuttaa kunnan vastuulle kuuluva vesihuollon järjestämisvelvollisuus.

Taajamien ulkopuolella on aiheutunut ongelmia, kun vesihuoltolaitoksille ei ole saatu liittyjiä. Vesihuoltolaitokset eivät ole kyenneet ennakoimaan liittämismahdollisuudesta poikkeamisten ja vapautusten määrää, joka puolestaan on syönyt laitosten taloudellisia toimintaedellytyksiä. Vesihuoltolaitosten toive on, että liittämismahdollisuutta koskeva poikkeus poistetaan lainsäädännöstä. Keskustelussa esitettiin, että vapautusten osalta lakiin tarvitaan yksityiskohtaisemmat säännökset esimerkiksi liittämisen kohtuullisuudesta. Taajama- ja haja-asutusalueilla kriteerien ei välttämättä tulisi olla samat.

Keskustelussa esitettiin näkemys, että liittämismahdollisuus voisi olla ehdottomampi silloin, kun toiminta-alueita määriteltäessä on tarkasti arvioitu se, millä alueella toiminta-alueen määrittäminen todella on tarpeen. Toiminta-alueen tarkoituksena on, että keskitetyn vesihuollon tarve vesihuoltolaitoksen kautta on olemassa, mutta vesihuollon järjestämismahdollisuus ei aina tarkoita vesihuoltolaitoksen perustamista. Laitoksella on velvoite palvelun tuottamisesta, ja asiakkailta voidaan ajatella vastaavasti olevan velvoite liittyä, muuten systeemi ei toimi. Keskustelussa todettiin edelleen myös kiinteistökohtaisten ratkaisuiden tarve.

Keskustelussa nousi esille myös toimeksiannon kirjaus, jonka mukaan lain soveltamisalaan kuuluvilla vesihuoltolaitoksille hyväksytään toiminta-alue. Monissa puheenvuoroissa viitattiin soveltamisalaan tulevien laitosten tosiasiallisiin mahdollisuuksiin huolehtia vesihuollosta. Isona ongelmana nähtiin yleisesti se, jos laissa veloitettaisiin toiminta-alueen hyväksymiseen, mutta laitos ei tosiasiaa kykene huolehtimaan vesihuollosta. Myös kunnan vastuu tällaisissa tilanteissa vaatisi tarkempaa arviointia.

Useissa puheenvuoroissa nousi esille erityisenä kysymyksenä haja-asutusalueille hyväksytyt toiminta-alueet. Tällaisilla alueilla ei välttämättä useinkaan ole olemassa vesihuollon järjestämismahdollisuutta. Keskustelussa esitettiin, että kun lakimuutosten myötä vesihuoltolaitoksen määrittely muuttuu ja tätä kautta vesiosuuskunnista tulee vesihuoltolaitoksia, ei ainakaan haja-asutusalueilla olisi järkevää muodostaa kyseiselle laitokselle toiminta-alueita. Vesihuoltolaitos voisi tällöin mahdollisesti toimia ilman toiminta-alueita, mikäli alueella ei ole vesihuollon järjestämismahdollisuutta.

Toisaalta keskustelussa esitettiin myös näkemys, jonka mukaan toiminta-alue turvaa sekä laitoksen että asiakkaan oikeusturvaa. Jos vesihuoltolaitoksella ei ole toiminta-alueita, voi asiakas halutessaan ottaa kiinteistökohtaiset järjestelmät esimerkiksi silloin, kun maksut katsotaan kalliiksi. Monta vastaavaa tapausta syö vesihuoltolaitoksen toimintaedellytykset. Päinvastoin taas toiminta-alueeton vesihuoltolaitos voi halutessaan ajaa toiminnan alas, jolloin kiinteistön omistajan tulee järjestää vesihuolto. Toiminta-alueen olemassaolo toisi tällaisissa tilanteissa vakautta.

Työryhmä keskusteli myös toiminta-alueiden päivittämisestä, supistamisesta ja rauettamisesta koskevasta sääntelystä. Keskustelussa todettiin, että kehittyvissä taajamissa päivittämisen tarve voi tulla käsille useammin kuin taantuvissa taajamissa, joissa tilanne on vakiintunut. Keskustelussa esitettiin, että päivittämisen osalta voitaisiin harkita vaihtoehtoa, jossa tietyn ajan välein tarkastettaisiin toiminta-alueen ajantasaisuus – tällöin taantuvilla tai vakiintuneilla alueilla riittäisi päätös, että toiminta-alue on ajantasainen. Toiminta-alueiden supistamiseen liittyen työryhmän näkemys oli, että kriteereitä tulisi täsmentää. Nykyinen sääntely on nähty vaikeaksi. Työryhmä katsoi, että myös toiminta-alueen rauettamisen mahdollisuudesta tulisi säätää erikseen. Muun muassa aikanaan virheellisin perustein määritellyt toiminta-alueet tulisi pystyä rauettamaan.

Puheenjohtaja totesi lainsäädäntötyön tavoitteena olevan saada vesihuollon tulevaisuus kestäväälle pohjalle. Käydyn keskustelun perusteella puheenjohtaja totesi yhteisen tahtotilan olevan olemassa. Puheenjohtaja totesi keskustelun olevan tältä osin käyty, ja keskusteltuihin asioihin palataan pykäläluonnosten muodossa. Puheenjohtaja totesi myös, että pykäläluonnosten valmistelussa voidaan joutua palaamaan eri tahojen puoleen myös kokousten ulkopuolella.

4 Viestintä

Ei noussut esiin käsiteltäviä asioita.

5 Muut esille tulevat asiat

Nina Pimiä toi työryhmän tiedoksi valtakunnalliset vesiosuuskuntapäivät, jotka järjestetään 3. – 4.2. Seinäjoella. <https://svosk.fi/vesiosuuskuntapaivat/vesiosuuskuntapaivat-2023/>

6 Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:17.

Liitteet

Jakelu Työryhmä

Tiedoksi